

Уховский В.В., Романов А.Н., Безыменный М.В., Дрожже Ж.Н. Ретроспективный анализ болезни Ауески среди поголовья свиней на территории Украины.

Отражен объем серологической диагностики болезни Ауески среди свиноголовья Украины. Приведены результаты исследований проб сывороток крови свиней на предмет наличия специфических гуморальных антител против вируса болезни Ауески свиней за шестилетний период (2010–2015 гг.). Проведен анализ распространения болезни Ауески свиней по областям Украины. По результатам серологического мониторинга установлено, что показатель серопревалентности составляет 6,5 % от исследованного поголовья свиней.

Ключевые слова: болезнь Ауески, свиньи, мониторинг, картографирование, антитела.

Ukhovskiy V.V., Romanov A.N., Bezymenny M.V., Drogge J.N. Retrospective analysis of Aujeszky's disease among pigs in Ukraine.

Reflected to the amount of serological diagnosis of Aujeszky's disease among the population of Ukraine pigs. The results of tests of samples of blood serum of pigs for the presence of specific humoral antibodies against the virus of Aujeszky pigs over six years (2010-2015 gg.). The analysis of the spread of the disease Aujeszky pigs by regions of Ukraine. According to the results of serological monitoring established that the seroprevalence rate of 6,5 % of the studied pigs.

Keywords: Aujeszky's disease, swine, monitoring, mapping, antibody.

Дата надходження до редакції: 16.01.2017 р.

Рецензент: д.вет.н., професор Фотіна Т.І.

УДК 619:579.62.57.083.13

ЕПІЗООТОЛОГІЯ ЛЕПТОСПІРОЗУ СОБАК У СУМСЬКОМУ РЕГІОНІ

О. М. Турченко, аспірант

Г. А. Зон, к.вет.н., професор

Сумський національний аграрний університет

Встановлено, що за 2010-2015 роки лептоспіроз собак реєструвався щорічно в межах 22,6-52,8 % від обстежених собак з приватних домогосподарств м. Суми та Сумської області.

Лептоспіроз в більшості випадків клінічно проявляється пірексією, анорексією та полідипсією, часто – блювотою та меленою, прогресуючим схудненням та кволістю, інколи з іктеричністю шкіри і слизових оболонок та потемнінням кольору сечі. Вивчаючи поширення лептоспірозу серед собак з мікрорайонів м. Суми було встановлено, що хвороба набуває розповсюдження. Так, за даними клініки ветеринарної медицини «Ветсервіс» з 2010 року по 2015 рік щорічно реєструється від 34 до 92 випадків захворювання собак на лептоспіроз. Встановлено, що хвороба реєструється протягом року, але найчастіше - у теплий період. Проаналізувавши захворюваність собак на лептоспіроз в залежності від статі встановили, що кобелі хворіють на лептоспіроз втричі частіше за сук (68 % і 32 % відповідно). Аналізуючи вікову динаміку захворюваності собак за період 2010-2015 років відзначаємо, що, в основному, хворіли собаки віком 1-10 років (93 %). У собак віком до року і старше десяти років хворобу реєстрували дуже рідко (7 %).

Ключові слова: лептоспіроз собак, собаки, клінічні ознаки, захворюваність.

Постановка проблеми. Лептоспіроз собак значно поширений в різних регіонах світу, втому числі в Україні. Сумська область є стаціонарно неблагополучною щодо лептоспірозу собак. В Україні, зокрема, у Сумському регіоні з метою специфічної профілактики лептоспірозу собак використовуються вакцини, склад яких не повністю відображає етіологічну структуру лептоспірозу даного виду тварин, котра склалась в останні роки. Для практикуючих ветеринарних спеціалістів, які безпосередньо ведуть боротьбу з лептоспірозом важливо знати, які серотипи лептоспірниками лептоспірозу собак. Слід враховувати, що дане захворювання може перебігати окрім гострої, також в субклінічній або хронічній формах, за яких виявити хворобу дуже важко, у той час як

хворі тварини є загрозою для зараження інших тварин та людей. У собак з субклінічною формою лептоспірозу можуть бути рецидиви загострення хвороби при стресі, застосуванні імунодепресантів або за супутніх хвороб. Оскільки тварини, що одужали, можуть в подальшому залишатися носіями лептоспір, дуже важливо обрати оптимальну схему лікування і намагатися досягти повної елімінації збудника з організму хворих собак.

Зв'язок проблеми із важливими науковими чи практичними завданнями. Робота виконується в рамках дисертаційного дослідження асоційованого перебігу лептоспірозу та бабезіозу собак і котів, яка є частиною наступної НДР кафедри вірусології, патанатомії та хвороб птиці: «Розробити систему контролю епізоотичного благополуччя щодо інфекційних хвороб тварин»

на підставі моніторингу, діагностики, прогнозування та оцінки безпечності продукції тваринництва і птахівництва в Північно-Східній Україні (номер державної реєстрації 01114U001261)».

Важливими науковими завданнями є дослідження епізоотичної ситуації з лептоспірозу на Україні і вивчення територіальної типізації лептоспір, а також розробка превентивних заходів щодо захворювання людей і тварин на лептоспіроз. Важливим практичним завданням є розробка ефективних схем лікування тварин за лептоспірозу на підставі вивчення всіх аспектів лептоспірозу дрібних домашніх тварин.

Аналіз досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.

Аналізуючи дані публікацій з досліджуваного питання було виявлено, що серед інфекційної патології домашніх тварин лептоспіроз посідає особливе місце. До цього захворювання, яке реєструється більш ніж у 100 країнах світу, чутливі майже всі види тварин та людина. Проблема зумовлена не лише економічними і моральними збитками, які спостерігаються при ураженні продуктивних і домашніх дрібних тварин, але і тим, що лептоспіроз є зооантропонозним захворюванням. У собак лептоспіроз перебігає у двох формах: жовтяничній (хвороба Штутгарта) і безжовтяничній (тиф собак). Після переохворювання собаки тривалий час залишаються лептоспіроносцями [1, 2].

Збудник хвороби — патогенні лептоспіри, які за антигенними властивостями розподілені на 26 серологічних груп, що включають 226 сероварів. У собак захворювання найчастіше спричиняють *L. canicola* та *L. icterohaemorrhagiae*, рідше — інші серовари лептоспір залежно від географічного розташування місцевості. У нашій країні встановлено наявність 13 серологічних груп, які об'єднують 26 сероварів лептоспір [4, 6].

Протягом, принаймні, останніх двох століть роль основного збудника жовтяничної форми хвороби у собак відігравав серовар *Icterohaemorrhagiae*, а безжовтушного лептоспірозу — серовар *Canicola*. Патогенні для собак лептоспіри поширені повсюдно в різноманітних клімато-географічних зонах. У зв'язку з тим, що нині відбувається інтенсивне переміщення собак не тільки по території окремих держав, але і за їх межі, зростає ризик поширення патогенних для собак сероварів лептоспір в тих географічних районах, де вони раніше не зустрічалися [11]. Існуючі на даний час вакцини проти лептоспірозу собак та правила ввезення домашніх тварин, прийняті в різних країнах, не в змозі вирішити цю проблему [5, 9].

Резервуар даної інфекції сформований великою кількістю домашніх, синантропних та диких тварин. Гризуни є постійним компонентом природного резервуара більшої частини патогенних для собак сероварів лептоспір. Тривале безсимп-

томне лептоспіроносійство, що супроводжується виділенням збудника з організму в навколишнє середовище, притаманне не тільки гризунам, але і собакам. Цей феномен, цілком ймовірно, відіграє ключову роль у збереженні патогенних сероварів лептоспір в неблагополучній з лептоспірозу місцевості і поширенні інфекції за її межі. Сеча, яка містить збудника, контамінує ґрунт, водойми, навколишнє середовище і служить джерелом зараження. Для собак, особливо кобелів, такий шлях поширення інфекції є надзвичайно актуальним, тому що базується на їх природженому рефлексі мітити територію свого мешкання сечею і регулярно нюхати чужі мітки. Контамінація об'єктів зовнішнього середовища лептоспірами можлива також через фекалії, оскільки ці бактерії регулярно потрапляють з печінки в кишечник з жовчю [7, 8].

Джерелом інфекції при лептоспірозі є хворі і переохворілі дикі, свійські та домашні тварини, які виділяють лептоспір із уражених нирок з сечею і контамінують ними навколишнє середовище, утворюючи різні осередки інфекції: природні, антропоургічні, змішані.

Собаки хворіють на лептоспіроз у будь-яку пору року, але частіше хвороба реєструється з травня по листопад. Більшість випадків хвороби реєструється в місцях з вологим кліматом [10, 13].

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводили на базі клініки ветеринарної медицини «Ветсервіс» м. Суми та серологічного відділу Сумської філії Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи за період з 2010 по 2015 роки. Використовували епізоотологічний, клінічний, серологічний, статистичний методи. Об'єктами досліджень були клінічно хворі собаки різних порід, статі і вікових груп та проби сироваток крові тварин, підозрілих в захворюванні на лептоспіроз.

При проведенні епізоотологічних досліджень з'ясовували ряд наступних питань: умови годівлі, утримання та контакти тварин до прояву і в період хвороби; наявність інших інфекційних, паразитарних та незаразних хвороб у тварин, з якими контактували захворілі собаки; тривалість і динаміку розвитку хвороби; її сезонність. Клінічні дослідження проводили у відповідності до загальноприйнятих методів. Статистичну обробку даних здійснювали шляхом вивчення документації ветеринарного обліку та звітності клініки «Ветсервіс» та відповідної документації Сумської філії Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи.

Результати власних досліджень. Вивчаючи поширення лептоспірозу собак у м. Суми та Сумській області було встановлено, що дане захворювання є досить розповсюдженим. Вста-

новлено, що за 2010-2015 роки лептоспіроз реєструвався у 22,6-52,8 % обстежених собак з

приватних домогосподарств м. Суми та Сумської області (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість випадків лептоспірозу серед собак Сумщини за 2010-2015 рр.

№ з/п	Роки	Кількість районів, в яких виявлені позитивно реагуючі тварини	Всього досліджено тварин, голів	Виявлено реагуючих тварин	
				голів	% від дослідж.
1	2010	2	216	77	36,65
2	2011	1	241	105	43,57
3	2012	2	124	28	22,6
4	2013	2	64	32	50,0
5	2014	2	48	20	41,7
6	2015	3	36	19	52,8

Лептоспіроз в більшості випадків клінічно проявлявся пірексією, анорексією та полідипсією, часто – блювотою та меленою, прогресуючим схудненням та кволістю, інколи з іктеричністю шкіри і слизових оболонок та потемнінням сечі. Вивчаючи розповсюдження лептоспірозу собак у м. Суми було встановлено, що хвороба є поширеною. Тільки за даними клініки ветеринарної медицини «Ветсервіс» з 2010 по 2015 роки щорічно реєструється від 34 до 92 випадків лептоспірозу серед собак, ймовірно, на тлі того, що більшості тварин проводять профілактичні щеплення першого року життя часто без подальшої щорічної ревакцинації.

На лептоспіроз хворіють собаки усіх порід, в тому числі безпорідні, та різних вікових груп. Встановлено, що хвороба реєструється протягом року з піками захворюваності у теплий період, що, ймовірно, пов'язано зі сприятливими умовами для розвитку лептоспір у навколишньому середовищі (вологість і тепло протягом весни, літа та осені).

Проаналізувавши динаміку захворюваності собак на лептоспіроз в залежності від статі встановили, що кобелі хворіють втричі частіше за сук (68 % і 32 % відповідно), що пов'язано з їх активною статевою поведінкою та природженим рефлексом мітити територію свого мешкання сечею і регулярно нюхати сечові мітки інших собак (рис. 1).

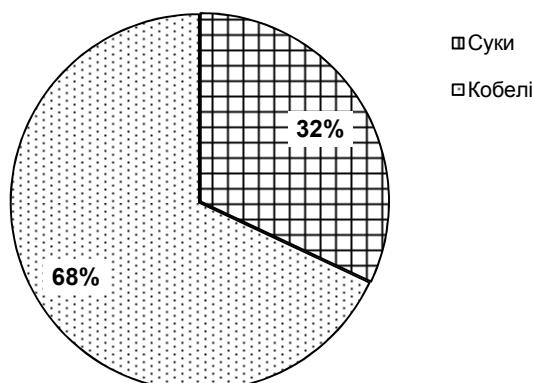

Рис. 1. Динаміка захворюваності собак на лептоспіроз в залежності від статі

За період 2010-2015 років на лептоспіроз, в основному, хворіли собаки віком 1-3 роки та собаки віком 3-10 років, що відображає найактив-

нішу вікову групу (93 %); рідко хворіли собаки віком до 1 року та собаки віком більше 10 років (7 %) (рис. 2).

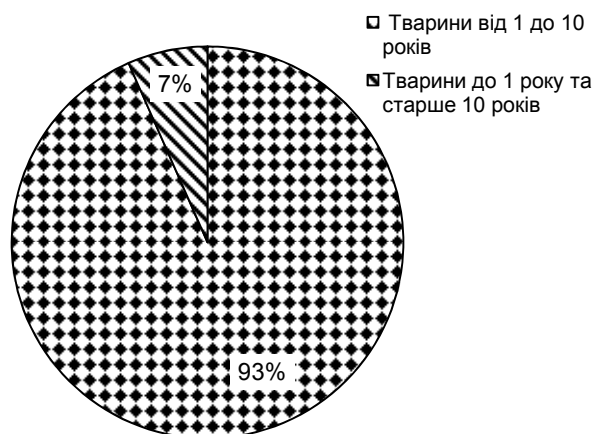

Рис. 2. Динаміка захворюваності собак на лептоспіроз в залежності від віку

До клініки надходили собаки, хворі на лептоспіроз, з гострим, підгострим та хронічним перебігом, а також з безжовтяничною та жовтяничною формами хвороби. Останнім часом збільшилася кількість хворих собак з підгострим та хронічним перебігом лептоспірозу. Також ми спостерігали асоційований перебіг лептоспірозу собак з іншими захворюваннями, зокрема з бабезіозом. У таких випадках хвороба мала надгострий та гострий перебіг і навіть при застосуванні методів інтенсивної терапії прогноз завжди був обережним, інколи в сторону несприятливого. Ефективність лікування хворих собак залежала від ступеня ураженості органів і систем органів, а також часу звертання власників хворого пацієнта до лікаря.

Висновки. 1. Встановлено, що за період 2010-2015 років лептоспіроз набув поширення та щорічно реєструвався у межах 22,6-52,8 % від обстежених собак з приватних домогосподарств м. Суми та Сумської області.

2. Лептоспіроз в більшості випадків клінічно проявлявся пірексією, анорексією та полідипсією, часто – блювотою та меленою, прогресуючим схудненням та кволістю, інколи з іктеричністю шкіри і слизових оболонок та потемнінням сечі. Вивчаючи поширення лептоспірозу собак у м. Суми було встановлено, що хвороба є досить

розповсюдженю. Так, за даними клініки ветеринарної медицини «Ветсервіс» за період з 2010 по 2015 рік щорічно реєструється від 34 до 92 випадків захворювання собак на лептоспіроз.

3. На лептоспіроз хворіють собаки усіх порід, в тому числі безпорідні, та вікових груп. Хвороба реєструється протягом року, але є більш вираженою у теплий період року з прямою залежністю від температурно-вологісних показників.

4. Кобелі хворіють на лептоспіроз втричі частіше за сук, що пов'язано з їх активною статевою поведінкою (68 % та 32 % відповідно).

5. За період 2010-2015 років на лептоспіроз найчастіше хворіли собаки віком від 1 до 10 років, що відображає найактивнішу вікову групу (93 %). Значно рідше хворіли собаки віком до 1 року та

собаки віком більше 10 років (7 %).

6. У ряді випадків спостерігали асоційований перебіг лептоспірозу собак з іншими захворюваннями, зокрема з бабезіозом. Лікувати цих тварин було значно складніше, адже у них реєструвались значні функціональні ураження печінки, нирок, крові і інших органів. Летальність серед таких собак була значно вищою, ніж у собак з моноінфекцією.

Перспективи подальших досліджень.

Велика кількість хворих на лептоспіроз собак є нішею для подальших досліджень з даного питання і надає необхідний практичний матеріал. Перспективи подальших досліджень пов'язані з визначенням спектру сероварів збудника, що викликають лептоспіроз собак у Сумському регіоні.

Список використаної літератури:

1. Ананьина Ю. В. Штутгартская болезнь - "возвращающийся" лептоспироз? / Ю. В. Ананьина – Матер. 9-го Московск. межд. вет. конгресса. – М.: 2002. – С. 95.
2. Бернасowska С. П. Інфекційні хвороби. Проблема лептоспірозу в Україні / С. П. Бернасowska, В. М. Кондратенко, О. В. Хмельницька – К.: 1996. – № 2. – 201 с.
3. Бернасowska С. П. Епідеміологія і діагностика лептоспірозу в Україні в сучасний період / С.П. Бернасowska, О.В. Сурмачова, В.М. Кондратенко, М.О. Росада // Мат.наради семінару. – Київ-Вінниця, 2000. – С. 49-50.
4. Бессарабов Б.Ф. Инфекционные болезни животных / Б.Ф. Бессарабов, А.А.Вашупин, Е.С. Воронин и др. Под ред. Сидорчука А.А. – М.:Колос, 2007. – 671 с.
5. Бусол В.О. Епізоотичний моніторинг лептоспірозу / В.О. Бусол, О. В. Кучерявенко, В. Г. Постой. – К. – 2002. – № 6. – С. 9.
6. Возинова Ж.И. Инфекционные и паразитарные болезни / Ж.И. Возинова – К. – 2001. – 656 с. – С.67-69.
7. Довгань В. І. Лептоспіроз тварин в Одеській області / В. І. Довгань: Автореф. дис... к.вет.н.: 16.00.08 – Одеса, 2003. – 16 с.
8. Дремлюга В. И. Эпизоотологическая характеристика лептоспироза в Тернопольской области / В. И. Дремлюга, М. С. Проценко, Л. Я. Селезнева. – Львов. – 2008. – 165-169 с.
9. Зон Г. А. Щодо епізоотичної ситуації та етіологічних факторів лептоспірозу на Сумщині / Г.А. Зон, М. Г. Часник, О. О. Татарінцева та ін. // Ветеринарна медицина України, 2001. – № 6. – С. 21-22.
10. Кучерявенко О. О. Методично-практичні рекомендації щодо контролю осередків та оцінки епізоотичної ситуації з лептоспірозу в тваринництві / О. О. Кучерявенко. – Київ, 2003. – 48 с.
11. Малахов Ю. А. Лептоспироз животных / Ю. А. Малахов, А. Н. Панин, Г. А. Соболева. – М.: Колос. – 2000. – 584 с.
12. Федотов В. Щодо епізоотичної ситуації та етіологічної структури лептоспірозу тварин на території північного регіону України / В. Федотов, Л. Корсун, А. Жилиховський та ін. // Ветеринарна медицина України. – 2001. – №1. – С. 21-22

References:

1. Ananyina Yu. V. Stuttgart disease - "returning" leptospirosis? / Yu. Ananyina Mater. 9th and the us. int. vet. Congress. - M.: 2002. - P. 95.
2. Bernasovska S. Infectious diseases. The problem of leptospirosis in Ukraine / S. Bernasovska, V. Kondratenko and O. Khmelnytska, Kiev, 1996. - No. 2. - P. 201.
3. Bernasovska S. Epidemiology and diagnosis of leptospirosis in Ukraine in the modern period / S. Bernasovska, A. Surmacheva, V. Kondratenko and M. Rosada//Mat.meeting of the seminar. - Kyiv-Vinnitsia, 2000. - P. 49-50.
4. Bessarabov B. Infectious diseases of animals / B. Bessarabov, A. Vashupin, E. Voronin at al. Under the editorship A. Sidorchuk - M. - Kolos, 2007. - 671 p.
5. Busol V. Monitoring of the epizootic of leptospirosis / V. Busol, A. Kucheryavenko and V. Postoy. – K.: - 2002 - № 6. – P. 9.
6. Vozinova Zh. Infectious and parasitic diseases / Zh. Vozinova - K., 2001.- 656 p. – P. 67-69.
7. Dovgan V. Leptospirosis of animals in Odessa region / V. Dovgan: author. dis., K. vet. N.: 16.00.08 – Odessa, 2003. - 16 p.
8. Dremlyuga V. Epidemiological characteristics of leptospirosis in Ternopil region / V. Dremlyuga, M.

Protsenko and L. Selezneva - Lviv: - 2008. - P. 165-169.

9. Zon G. At the epidemic situation and etiological factors of leptospirosis in Sumy region / G. Zon, M. Chasnyk, A. Tatarintseva et al.//Veterinary medicine of Ukraine, 2001. - № 6. - P. 21 – 22.

10. Kucheryavenko A. Methodical-practical recommendations for the control of sources and the assessment of epizootic situation of leptospirosis in livestock / A. Kucheryavenko. – Kyiv, 2003. - 48 p.

11. Malakhov Yu. The Leptospirosis of animals / Yu. Malakhov, A. Panina and G. Soboleva.-M. Kolos, 2000. - 584 p.

12. Fedotov V. On the epidemic situation and etiological structure of leptospirosis of animals in the Northern region of Ukraine / V. Fedotov, L. Korsun, A. Zhilikhovskiy et al.//Veterinary medicine of Ukraine, 2001, № 1 - P. 21-22.

Турченко О.Н., Зон Г.А. Эпизоотология лептоспироза собак в Сумском регионе.

Установлено, что за 2010-2015 годы лептоспироз собак регистрировался ежегодно в пределах 22,6-52,8 % от обследованных собак из частных домохозяйств г. Сумы и Сумской области.

Лептоспироз в большинстве случаев клинически проявлялся пирексией, анорексией и полидипсией, часто – рвотой и меленой, прогрессирующим похудением и слабостью, иногда с иктеричностью кожи и слизистых оболочек и потемнением цвета мочи. Изучая распространение лептоспироза среди собак из микрорайонов г. Сумы было установлено, что болезнь приобретает распространение. Так, по данным клиники ветеринарной медицины «Ветсервис» с 2010 года по 2015 год ежегодно регистрируется от 34 до 92 случаев заболеваемости собак лептоспирозом. Установлено, что болезнь регистрируется в течение года, но наиболее часто – в тёплый период. Проанализировав заболеваемость собак лептоспирозом в зависимости от пола установили, что кобели болеют лептоспирозом втрое чаще сук (68 и 32 % соответственно). Анализируя возрастную динамику заболеваемости собак за период 2010-2015 годов отмечаем, что, в основном, болели собаки возрастом 1-10 лет (93 %). У собак возрастом до года и старше десяти лет болезнь регистрировали очень редко (7 %).

Ключевые слова: лептоспироз собак, собаки, клинические признаки, заболеваемость.

Turchenko O.M., Zon G.A. Epizootiology of canine leptospirosis in dogs in Sumy region.

It was established that canine leptospirosis in dogs was registered annually within 22,6-52,8 % of the surveyed dogs of Sumy city and Sumy region private households during 2010-2015.

In most cases clinical signs of leptospirosis include lethargy, depression, anorexia, vomiting, dehydration, polydipsia and fever. Progressive weight loss and weakness also are common. Sometimes icterus and darkening of urine color may be present in dogs with hepatic involvement. This study evaluated the spread of the canine leptospirosis among dogs of the Sumy neighborhoods. The findings of our study confirmed that the disease has a tendency to spread. Thus, according to data of "Vetservis" veterinary clinic 34 to 92 cases of leptospirosis in dogs were registered annually from 2010 to 2015. It was established that canine leptospirosis was recorded during the year, but most cases of leptospirosis occurred in spring, summer and early fall. Having analyzed the incidence of leptospirosis in dogs by gender we've found that male dogs were infected three times more often than females (68 and 32 % respectively). Analyzing the age dynamics of dogs morbidity during the period from 2010 to 2015 we can confirm that mostly dogs aged one to ten years were infected (93 %). Dogs under the age of one year and over ten years were infected quite rarely (7 %).

Keywords: canine leptospirosis, dogs, clinical signs, morbidity.

Дата надходження до редакції: 30.03.2017 р.

Рецензент: д.вет.н., професор Кассіч В.Ю.

УДК: 619:616.98:578.831.

ВПЛИВ БАКТЕРІАЛЬНИХ ПОЛІСАХАРИДІВ НА ПОКАЗНИКИ ІМУНОРЕЗИСТЕНТНОСТІ У ПТИЦІ ЗА ІМУНОДЕПРЕСІЇ, ВИКЛИКАНОЇ ДІЄЮ МІКОТОКСИНА

Ю. А. Байдевлятов, к.вет.н., доцент

Ю. В. Байдевлятова, к.вет.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

У статті представлені результати дослідження з вивчення впливу бактеріального полісахариду на показники імунорезистентності у птиці при імуносупресії з використанням мікотоксину. Встановлено, що експериментальне введення мікотоксинів з кормом викликає характерні ознаки імуносупресивного стану в організмі курчат, про що свідчать показники живої ваги, маси імунорезистентних органів, результати їх гістологічного дослідження, а також показники біохімічного аналізу крові. Застосування бактеріального полісахариду як імуностимулятора дозволяє істотно ослабити ознаки імуносупресії навіть у тих випадках, коли імюнокорекція проводиться на тлі без-